Capitolul I
Hotărâri de soluționare pe cale amiabilă

1. Cauza *Notar împotriva României*

Pretinsa încălcare a art. 3, art. 5, art. 6 şi art. 13 din Convenție. Protecția copilului aflat în dificultate. Respectarea prezumției de nevinovăție. Scutirea de taxă de timbru a acțiunilor civile referitoare la despăgubiri acordate în cazul tratamentelor contrare art. 3 din Convenție.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului,
Hotărârea din 20 aprilie 2004 [1] *(cererea nr. 42860/98)*

I. Starea de fapt

Reclamantul este cetățean român, s-a născut în 1979 şi are domiciliul la Târgu-Mureş.

Faptele cauzei cu privire la unele aspecte ale acesteia sunt controversate.

1. Arestarea reclamantului

a) Versiunea reclamantului. La data de 7 iulie 1996, reclamantul împreună cu alți trei minori, suspectați de a fi comis o tâlhărie asupra minorului V.A., au fost prinşi de polițiştii N.I. şi M.D. În drum spre secția de poliție, ei au fost loviți de cei doi polițişti. Cei patru minori şi victima V.A. au fost conduşi într-o încăpere, însoțiți de polițistul M.D. Victima V.A. a negat orice implicare a reclamantului în respectivul incident. Anunțați de familia M., părinții reclamantului s-au deplasat la secția de poliție la lăsarea serii. Ofițerul de serviciu i-a informat că fiul lor a comis o infracțiune şi că nu este posibil să îl vadă. Reclamantul şi ceilalți trei minori au fost interogați de M.D. şi N.I., care le-au dictat ce să scrie. Reclamantul a fost forțat să rescrie declarația de mai multe

---

[1] M. Of. nr. 1105 din 26 noiembrie 2004.

ori, fiind bătut continuu, întrucât niciuna din declarațiile sale nu părea să le convină polițiștilor. Interogatoriul a avut loc fără ca un avocat să fie prezent. În jurul orei 20, mama reclamantului, căreia i s-a permis până la urmă să-şi vadă fiul pentru câteva minute, a intrat în încăperea în care se aflau minorii şi a văzut urme de violență fizică la capul, pe fața şi pe brațele reclamantului.

Reclamantul şi ceilalți minori au fost urcați apoi într-o maşină de poliție şi conduşi la Centrul de primire-triere a minorilor Târgu-Mureş (numit în continuare Centrul). Poliția a redactat o scrisoare de însoțire în atenția Centrului, menționând că minorii acostaseră trecători. Scrisoarea nu a fost înregistrată în registrul poliției şi nici nu a fost datată.

b) Versiunea Guvernului. Guvernul contestă faptul că, în urma incidentului din 7 iulie 1996, polițiştii ar fi făcut uz de forță pentru a-i prinde pe reclamant şi pe ceilalți minori implicați în tâlhăria comisă asupra lui V.A. Potrivit Guvernului, după ce au fost alertați de un martor, polițiştii s-au deplasat la fața locului, i-au imobilizat pe presupuşii autori ai infracțiunii şi i-au condus apoi la secția de poliție.

Reclamantul şi ceilalți minori suspectați de a fi comis infracțiuni nu au fost loviți după ce au fost duşi la secția de poliție. Polițiştii nu au făcut altceva decât să le atragă atenția minorilor că trebuie să spună adevărul, şi să le ia declarații.

2. Internarea reclamantului în Centrul de ocrotire a minorilor

a) Versiunea reclamantului. În noaptea de 7 spre 8 iulie 1996, la o oră neprecizată, între 22 şi 6 dimineața, reclamantul şi ceilalți minori au fost duşi la Centru. La sosire, ei au fost obligați să fie raşi în cap, să îşi schimbe hainele cu cele date de Centru, să facă duş cu apă rece şi să fie spălați cu gaz. În data de 8 iulie 1996, dimineața, gardianul D.L. de la Centru i-a lovit cu pumnii şi cu picioarele, spunându-le că acesta nu e decât începutul. În aceeaşi zi, spre prânz, părinții reclamantului, obținând de la ofițerul de poliție O.D. permisiunea de a a-şi vedea fiul câteva minute, s-au deplasat la Centru, însoțiți de M.R., o angajată a Centrului, ei şi-au văzut fiul şi au constatat urme de violență pe corpul acestuia. Tatăl reclamantului a cerut atunci lui M.R. ca fiul său să fie examinat de un medic, dar M.R. a refuzat, explicându-i că Centrul nu dispune

de personal medical şi că regulamentul interzice unui medic din afara Centrului să examineze minorii internaţi.

La 9 iulie 1996, reclamantul şi ceilalţi minori au fost transportaţi la secţia de poliţie pentru un nou interogatoriu. Ei nu au fost reprezentaţi de un avocat. Poliţistul care i-a interogat i-ar fi obligat să se lovească reciproc de fiecare dată când răspunsul dat de unul dintre ei nu îi convenea poliţistului. Dacă vreunul dintre ei nu îl lovea suficient de tare pe celălalt, poliţistul intervenea, lovindu-l el însuşi. După aceea, au fost conduşi într-o sală de conferinţe, unde se aflau mai multe organe de poliţie. Ei au fost aliniaţi în faţa poliţiştilor, care luau notiţe, apoi filmaţi de Antena 1, un post local de televiziune (numit în continuare Postul TV A.) şi, în final, fotografiaţi din faţă şi din profil. După aceea, au fost transportaţi înapoi la Centru. Nici reclamantului, nici tatălui său, nu li s-a cerut consimţământul pentru realizarea filmului în cauză şi ei nu şi-au exprimat niciodată consimţământul în această privinţă.

În seara zilei de 9 iulie 1996, înregistrarea cu minorii a fost difuzată la televiziune, într-o emisiune a poliţiei dedicată problemei delicvenţei juvenile. Mai mulţi prieteni de familie ai reclamantului au văzut emisiunea, unul dintre ei declarând că a văzut urme de violenţă fizică pe corpul reclamantului. În plus, aceştia au subliniat că, pe parcursul emisiunii, care a durat douăzeci de minute, prezentatorul a dezvăluit identitatea reclamantului şi a menţionat că acesta a comis o tâlhărie.

În data de 9 iulie 1996 şi în următoarele trei zile, reclamantul şi ceilalţi minori au fost din nou bătuţi de gardienii Centrului, care i-au lovit cu pumnii sau cu palmele. În fiecare seară, erau obligaţi să facă duş cu apă rece şi, într-o seară, au fost scoşi afară şi obligaţi să facă flotări. La 12 iulie 1996, reclamantul şi ceilalţi minori, după ce li s-au dat înapoi hainele, au fost trimişi la secţia de poliţie şi, apoi, eliberaţi. Ei nu au fost examinaţi de către un medic la internarea în Centru.

În data de 26 iulie 1996, Comisia pentru ocrotirea minorilor de pe lângă Consiliul Judeţean Mureş a adoptat o decizie prin care, în conformitate cu art. 1 lit. d) din Legea nr. 3/1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori, autoriza retroactiv internarea în Centru a reclamantului şi a celorlalţi minori, pe o durată de cinci zile, începând cu 7 iulie 1996, pe motiv că erau predispuşi la comiterea de infracţiuni.

b) Versiunea Guvernului. La 7 iulie 1996, în jurul orei 23, reclamantul a fost internat în Centru, unde a fost supus unor măsuri de igienă şi dezinfectare. În jurul orei 23,30, tatălui reclamantului i-a fost interzis accesul în Centru de către gardianul T.P., care i-a explicat că regulamentul nu permite vizite pe timpul nopții şi l-a sfătuit să revină în dimineața următoare.

Guvernul contestă că reclamantul ar fi fost ras în cap, că ar fi fost lovit şi supus la duşuri reci. Acesta face trimitere la o scrisoare datată 21 mai 2001, adresată prefectului de Mureş, din partea Centrului şi a Direcției generale pentru protecția copilului, în care se menționa: „În Centru, copilul nu a fost ras în cap şi nu a fost obligat să facă duşuri reci; la internare, copilul a fost «igienizat» şi «deparazitat» şi i s-a pus la dispoziție echipamentul necesar (...) nici minorul, nici părinții săi şi nici I.H. nu au făcut vreo cerere oficială către conducerea Centrului pentru a solicita ca reclamantul să fie consultat de un medic”.

Guvernul nu contestă faptul că reclamantul şi ceilalți minori nu au fost examinați de un medic pe perioada internării lor în Centru.

Emisiunea înregistrată în data de 9 iulie 1996 la secția de poliție şi difuzarea sa de către postul de televiziune A. s-ar fi făcut cu consimțământul reclamantului şi cu acordul prealabil al Inspectoratului de Poliție din Târgu-Mureş.

3. Procedura penală deschisă împotriva reclamantului pentru infracțiunea de tâlhărie

La 15 iulie 1996, reclamantul a fost convocat la poliția din Târgu-Mureş, unde, asistat de un avocat şi în prezența unuia dintre părinții săi, a fost informat că este suspectat de comiterea unei tâlhării, infracțiune pedepsită de art. 211 C. pen. Reclamantul a declarat că se consideră nevinovat, întrucât el nu a făcut decât să asiste la faptele comise de alți minori.

La aceeaşi dată, Poliția din Târgu-Mureş a propus Procurorului începerea urmăririi penale împotriva reclamantului şi a solicitat ca acesta să fie arestat preventiv, întrucât reprezintă un pericol public. În aceeaşi zi, reclamantul a fost convocat de Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgu-Mureş, unde, în prezența avocatului său, a luat cunoştință de conținutul dosarului şi şi-a susținut din nou nevinovăția. Procurorul nu a emis mandat de arestare pe numele reclamantului, aşa cum propusese poliția.

La 9 decembrie 1996, poliția din Târgu-Mureş a finalizat cercetările referitoare la jaful comis în data de 7 iulie 1996 şi a întocmit un referat înaintat procurorului, cu propunerea de a dispune trimiterea în judecată. Prin rechizitoriul din 17 februarie 1997, Parchetul de pe lângă Tribunalul Județean Mureş a dispus neînceperea urmării penale împotriva reclamantului, în temeiul art. 10 lit. d) C. proc. pen., stabilind că acesta nu a comis o infracțiune.

La 16 iulie 1996, tatăl reclamantului a depus la Parchetul Militar Târgu-Mureş o plângere împotriva polițiştilor N.I. şi M.D. şi împotriva gardienilor Centrului, prin care îi acuza că l-au bătut şi maltratat pe fiul său între 7 şi 12 iulie 1996. El s-a plâns şi de deținerea ilegală a fiului său, în lipsa unui mandat de arestare, precum şi de refuzul angajaților Centrului de a-l supune unui control medical.

La 17 iulie 1996, H.V., medic legist la laboratorul de medicină legală din Târgu-Mureş, l-a examinat pe reclamant la cererea parchetului. Raportul său de expertiză, din data de 17 iulie 1996, menționa că minorul nu prezintă leziuni traumatice vizibile, care să necesite îngrijire medicală. În plus, raportul sublinia că reclamantul acuză dureri la nivelul cutiei craniene şi al toracelui dorsal bilateral.

Prin rezoluția din 19 decembrie 1996, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva celor doi polițişti N.I. şi M.D., în temeiul art. 10 lit. d) C. proc. pen., cu motivarea că faptele de care aceştia au fost învinuiți nu există.

Prin rezoluția din 26 februarie 1997, colonelul magistrat V.D., procuror militar pe lângă Secția Parchetelor militare, a confirmat soluția dată prin rezoluția din 19 decembrie 1996 cu privire la neînceperea urmăririi penale împotriva polițiştilor, pe care a considerat-o corectă. Constatând, însă, că prevederile Codului de procedură penală referitoare la arestare preventivă nu au fost respectate în cazul reclamantului, a dispus trimiterea dosarului către parchetul ierarhic inferior şi începerea urmăririi penale pentru arestare nelegală.

Prin rezoluția din 21 mai 1997, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva locotenentului de poliție P.F. şi a subofițerilor N.I. şi M.D. pentru privarea de libertate a reclamantului în mod ilegal.

La 24 martie 1998, tatăl reclamantului a sesizat Parchetul Militar Târgu-Mureş printr-o plângere penală îndreptată împotriva celor doi polițiști, acuzându-i de violare de domiciliu şi de purtare abuzivă, infracțiuni pedepsite de art. 192 şi art. 250 C. pen. Parchetul a deschis o anchetă, ca urmare a plângerii penale. La 12 mai 1998, tatăl reclamantului a confirmat, cu prilejul audierii sale de către Parchet, că cei doi polițiști i-au prezentat, în data de 16 martie 1998, în jurul orei 13, în fața intrării casei sale, un mandat de aducere emis de Tribunalul Târgu-Mureş pentru şedința din 18 martie 1998, la care fusese convocat. Acesta a arătat că, după ce a semnat mandatul pe verso, polițiștii l-au împins, au intrat în casă, în ciuda refuzului său manifest de a-i lăsa să intre, şi le-au cerut persoanelor prezente la domiciliul său să se legitimeze. El a declarat, de asemenea, că polițiștii i-au spus că nu au nevoie de mandat pentru a pătrunde în domiciliul său înainte de ora 22 şi că poliția se va arăta binevoitoare față de el dacă îşi retrage plângerea făcută la Strasbourg. El a subliniat, în final, că are certitudinea că este în permanență hărțuit de organele de poliție şi cere ca acest fapt să nu se mai repete.

La data de 2 iunie 1998, cei doi polițiști au fost audiați de Parchetul Militar Târgu-Mureş. Ei au confirmat faptul că i-au prezentat tatălui reclamantului, în data de 16 martie 1998, un mandat de aducere emis de Tribunalul Târgu-Mureş. Ei au explicat şi faptul că au intrat ulterior în casa reclamantului pe motiv că au auzit mai multe voci venind din interior, ținând cont de faptul că primiseră reclamații referitoare la persoanele care frecventau imobilul în cauză. Ei au declarat că în apartament au văzut mai multe persoane care urmăreau un film pornografic, că le-au cerut acestora să se legitimeze şi le-au comunicat să se prezinte la sediul poliției după două zile. Polițiștii neagă că l-ar fi împins pe reclamant pentru a intra în casă sau că ar fi avut vreo discuție pe tema unei cereri depuse de reclamant sau de tatăl său la Strasbourg.

La 29 martie, 10, 18 şi 26 iunie 1998, şase persoane care se aflau la domiciliul reclamantului la momentul incidentului din 16 martie 1998 au fost audiate ca martori de către Parchet. Acestea au declarat că i-au văzut intrând pe cei doi polițiști în casa reclamantului, în data de 16 iunie 1998, în timp ce urmăreau un film la televizor. Ele au confirmat şi faptul că polițiștii le-au cerut să se

legitimeze şi le-au comunicat să se prezinte la secţia de poliţie. Martorii au declarat că nu i-au auzit pe poliţişti ameninţându-l pe reclamant şi că aceştia din urmă plecaseră când tatăl reclamantului le-a cerut să părăsească casa. În declaraţiile martorilor nu figurează nicio menţiune referitoare la o cerere care ar fi fost introdusă de reclamant la Strasbourg.

La 31 iulie 1998, tatăl reclamantului a declarat la Parchet că îşi retrage plângerea penală din 24 martie 1998 împotriva poliţiştilor şi că revine asupra declaraţiilor făcute anterior, pe motiv că incidentul din 16 martie 1998 nu a avut amploarea pe care i-o dăduse el iniţial. El a arătat şi că personal a acceptat ca cei doi poliţişti să intre în casa sa.

Prin rezoluţia din 20 octombrie 1998, Parchetul Militar Târgu-Mureş a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva celor doi poliţişti, bazându-se în special pe declaraţia tatălui reclamantului din 31 iulie 1998, care revenea asupra declaraţiei iniţiale, precum şi pe declaraţiile celorlalţi martori şi ale poliţiştilor. Parchetul a constatat că cei doi poliţişti s-au deplasat la domiciliul tatălui reclamantului cu scopul de a-l informa în legătură cu obligaţia de a se prezenta la şedinţa din 18 martie 1998 şi de a-i prezenta mandatul emis în acest scop de Tribunalul Mureş, apoi au părăsit casa la cererea acestuia.

II. Procedura în faţa Curţii

La originea cauzei se află cererea nr. 42860/98, îndreptată împotriva României, prin care un cetăţean al acestui stat, G.N. (reclamantul), a sesizat Comisia Europeană a Drepturilor Omului la data de 30 martie 1998, în temeiul fostului art. 25 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale (Convenţia).

Reclamantul pretinde că ar fi fost victima unei încălcări a art. 3 şi art. 13 din Convenţie, având în vedere presupusa supunere la rele tratamente de către organele de poliţie şi gardienii Centrului de primire-triere a minorilor Târgu-Mureş, precum şi neefectuarea unei anchete eficiente, care să conducă la descoperirea şi pedepsirea celor responsabili. El se plânge, de asemenea, invocând art. 5 § 1-5 din Convenţie, că nu a fost arestat şi deţinut potrivit „căilor legale”, că nu a fost informat în termenul cel mai scurt asupra motivelor

arestării sale şi asupra acuzațiilor aduse împotriva sa, că nu a fost adus de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare, că nu a beneficiat de dreptul ca un tribunal să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale şi că i-a fost încălcat dreptul la reparații pentru deținerea sa în condiții contrare dispozițiilor art. 5 § 1-4.

În plus, reclamantul susține încălcarea art. 6 § 1 din Convenție referitor la pretinsa imposibilitate de a solicita despăgubiri pentru deținerea sa ilegală şi de supunerea la rele tratamente, precum şi la încălcarea dreptului său la respectarea prezumției de nevinovăție, în sensul art. 6 § 2 din Convenție, motivând aceasta prin faptul că identitatea sa a fost dezvăluită în cadrul unei emisiuni de televiziune, în cursul căreia a fost identificat ca autor al unei infracțiuni, deşi vinovăția sa nu fusese încă stabilită în mod legal. El pretinde, în final, că a fost împiedicat să-şi exercite dreptul de recurs individual, potrivit art. 34 din Convenție, motivând aceasta printr-o vizită a unor polițişti la domiciliul său şi prin convocarea la secția de poliție a membrilor familiei sale şi a persoanelor care se găseau la domiciliul său la momentul respectiv.

Prin decizia din 13 noiembrie 2003, camera a declarat cererea parțial admisibilă.

Prin scrisoarea din data de 13 ianuarie 2004, partea reclamantă a informat grefa Curții (numită în continuare grefa) că, urmare a negocierilor purtate cu agentul guvernamental român şi a propunerilor venite din partea acestuia din urmă, este dispusă să accepte rezolvarea cauzei pe cale amiabilă. La data de 5 februarie 2004, în urma schimbului de corespondență între grefă şi Guvern, acesta din urmă a confirmat termenii propunerii de rezolvare pe cale amiabilă şi a transmis o declarație oficială în acest sens, semnată de agentul guvernamental.

La 9 februarie 2004, reclamantul a confirmat, la cererea grefei, că acceptă propunerea de rezolvare pe cale amiabilă a cauzei, aşa cum a fost exprimată în declarația dată de Guvern la 5 februarie 2004.

III. Considerentele şi soluția adoptată de Curte

În data de 5 februarie 2004, Curtea a primit din partea Guvernului declarația următoare: